СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 55. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 20-го березня 1945. No. 55. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, March 20, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ЗАПОВІДАЮТЬ НЕДОСТАЧУ МЯСА ДО ГРАНИЦІ ГОЛОДУ

ШІКАГО.—Поважна недостача всіх родів мяса росте з дня на день. Вона дасться взнаки цивільному населенню так далеко, що дійде до границь голоду в деяких околицях Злучених Держав. Такий погляд оприлюднив Американський Інститут Мяса.

Бюро Воєнних Інформацій у Вашингтоні оприлюднило вістку, що ввесь припас мяса, призначений для цивільного вжитку, буде зменшений на 12 відсотків на наступні три місяці в порівнанню з доставою на перші три місяці цього року. Кількість мяса, призначеного для вжитку цивільного населення на підставі Ленд-Лізу буде теж зменшена і лише достави для армій Обєднаних Держав підуть у таких розмірах як досі.

ТРЕБА БУДЕ СТИСНУТИ РЕМІНЬ — КАЖЕ ПРЕЗИДЕНТ.

ВАШИНҐТОН. — Заки ще виграємо війну проти німців і японців треба буде стиснути ремінь таки тут, в Америці. Такий погляд висловив президент Рузвелт на пресовій конференції, у розмові про висилку харчів до країв, знищених війною. Президент порівнав положення Америки з положенням інших Обєднаних Держав і завважав, що Америка потерпіла ще найменше і ми обовязані рятувати інші краї від голодової смерти.

ЩОБ НЕ ДОПУСТИТИ ДО ЗАЛОМАННЯ ДОМАШНЬОГО ФРОНТУ.

ВАШИНҐТОН. — Предсідник Ради Воєнної Продукції Джуліюс А. Круґ відбув конференції з провідниками воєнних сил в тій цілі, щоб найти порозуміння для поділу продукції між воєнні сили і між цивільне населення. Він клав натиск на те, що для цивільного населення треба забезпечити мінімум продукції, бо інакше завалиться домашній фронт, який мусить правильно функціонувати, коли мають бути правильно втримувані достави для воєнного фронту. Оце перший раз виявлено прилюдно, що уряд поважно зажурений недостачами для домашнього фронту.

ПРОДОВЖЕНО НА ГОДИНУ ДОЗВІЛ НА ПИТТЯ.

НЮ ЙОРК. — Посадник міста Фіорело Ля Ґвардія ніби на власну руку дав дозвіл тримати отворені ресторани з напитками до 1. години по півночи. Ля Ґвардія пробував дістати цей дозвіл у Вашинґтоні, але йому не вдалося, отже він рішився дати дозвіл на власну відповідальність. Нюйорські ресторани зміста відчули полекшу і пиття йшло в неділю на більші розміри.

З Вашингтону наспіли вісти, що недотримання розпорядку про правило „Вечірнього дзвона" може завалити цілий розпорядок Директора Воєнної Мобілізації Джеймса Ф. Бирнеса. З інших міст наспіли вісти, що там дальше придержуються „строго" постанов Бирнеса.

ПОВІНЬ ДЕЛЕҐАЦІЙ НА КОНФЕРЕНЦІЮ ДО САН ФРАНСИСКО.

САН ФРАНСИСКО. — На 5 тижнів перед заповідженою на день 25. квітня між міжнародньою конференцією зголошено безконечне число делеґацій на цю конференцію, щоб лише прислухуватися нарадам, обсервувати їх поступ або давати ради різним делеґатам. Помічники департаменту стейту з Вашингтону і місцеві чинники роблять усе можливе, щоб повінь таких делеґацій. Делеґації походять від різнородних краєвих організацій та клюбів, робітничих представництв, пропаґандистів миру та сотні інших. Такі міжнародні організації, як Карнеґі Ендавмент фор Інтернешенел Піс або Товариство Ліґи Націй дістають безконечне число листів з проханням виставитися для приміщення для цілих груп різних обсерваторів та дорадників. Зогляду на недостачі місця в готелях ці делеґації не будуть могли найти приміщення вчасі конференції.

ІСТОРИК ВІДКРИВ НОВУ ПОЛЬСЬКУ СТАТИСТИКУ.

ВЕЛЕСЛІ (Масачусатс). — Роберт Гаверд Лорд, технічний дорадник американської делеґації на конференцію до Версаю в 1919. р. перевів студії над польською справою з нагоди установлення лінії Курзона й домагається її зміни. Він радить приділити до Польщі міста Вільну і Львів і в той спосіб запобігти вічній ненависти між Польщею й Росією. Лорд вийшов із польською статистикою зперед воєнних часів і твердить, що на підставі польського цензуру в краях на схід від лінії Курзона було близько 12,377,000 душ. З них було правдивих „росіян" лише 134,000, поляків було 5,274,000, жидів 1,109,000, українців 4,529,000, білорусинів 1,123,000.

Вандерберґ домагається зміни в плянах з Домбартон Овкс

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Вандерберґ з Мишиґен, іменований американським делеґатом на конференцію до Сан Франсиско, зголосив у стейтовім департаменті якісь особисті суґґестії для зміни постанов конференції з Домбартон Овкс у підготові до нової конференції. Сенатор заявив, що він не проголосить прилюдно тепер своїх думок, але піддає їх під застанову американській делеґації заки ще конференція буде вітворена.

Та хоч не звісне, що саме сенатор Вандерберґ піддає під нараду американській делеґації, то на підставі цього, що він досі вже домагався можна догадуватися, що він обстоює засаду справедливости як неминучу умовину світового миру. Він раз висловився про це так: „На мою думку ніякий постійний мир не є можливий без постійного і свідомого доручення побиватися і придержуватися справедливости як підстави миру. Буде це моєю молитвою, щоб конференція в Сан Франсиско була успішна в праці для миру, на який можна здатися разом із зорґанізованою справедливістю у вільнім світі вільних людей".

ПАКУНКОВА ПОШТА ДО СОВЄТІВ

ВАШИНҐТОН. — Поштовий уряд оприлюднює вістку, що вже піднято наново висилку поштових пакунків до Совєтів як це було до часу стримання посилок 15. червня 1940. року.

Розпорядок відноситься теж і до цих країв Совєтської Републики, до яких доходять листи від 16. лютого 1945. р. Значить пакункова пошта буде доходити до Бесарабії, північної Буковини і до деяких округів недалеко Дорогой в Молдавії. Пакунки мусять бути такі, як цього вимагає поштовий припис і дозвіл на вивіз, даваний Адміністрацією Чужинної Економії. Інформації про ці приписи можна дістати в кожного поштового урядовця.

НЕГОДУЮТЬ НА БИТАНІЮ ЗА ЖИДІВСЬКУ ПОЛІТИКУ

НЮ ЙОРК. — Нова Сіоністична Орґанізація святкувала 30-ліття заложення Жидівського Леґіону обідом у готелю Астор. Між промовцями були два американські сенатори і один конґресмен. Сенатор Брустер критикував Велику Британію за її політику „замкнених дверей" в справі Палестини. Він домагався запевнення для жидів, що справа Палестини буде порушена на конференції в Сан Франсиско.

ПАРЦЕЛЮЮТЬ ШЛЯХЕТСЬКІ ПОСІЛОСТИ

МОСКВА. — Тимчасовий мадярський уряд з осідком у Дебрецені покінчив приготовання до аграрної реформи та збирається незадовго почати парцеляцію великих земельних посілостей. Парцеляції підпадають всі маєтки понад 140 акрів простору.

Тимчасом з Польщі подає варшавське радіо, що міністерство рільництва, котре вже давніше почало парцелювати дідичівські землі, тепер узялося теж до парцеляції лісів між селян. Уряд стоїть засадничо за відшкодовання попередніх власників, але не рішив ще, в якій висоті це має наступити.

АЛІЯНТИ НЕ МАЮТЬ ОДНОЇ ПОЛІТИКИ СУПРОТИ ЕСПАНІЇ

МАДРИД. — Закупна комісія Злучених Держав постановила купити в Еспанії 10,000 тон сушених і сирих овочів.

Одночасно московське радіо виступило з обвинуваченням уряду Франка, що він далі воює проти Аліянтів. На доказ цього з радія говорили еспанські вояки, взяті недавно в полон Червоною Армією.

ПАПА КРИТИКУЄ КРАЙНУ НАЦІОНАЛІСТИЧНУ ТЕОРІЮ

РИМ. — Папа Пій промовив у неділю до кількадесяти тисяч римлян, зібраних на площі Св. Петра та радіом до вірних по всему світі, і в цій промові виступив проти науки насильства та доктрини абсолютного націоналізму та національної гордости. Ці слова загально принято за осуд нацизму.

Папа заявився теж проти „спроб організації мира по лінії державних інтересів", а спеціяльно проти „кривдження тих, що за свої муки є управнені до спеціяльних зглядів". Ці слова загально віднесено до поляків.

НАЦІСТИЧНА ПРОПАҐАНДА ДАЛІ АПЕЛЮЄ ДО ФАНАТИЗМУ

Націстичні радія тепер ведуть пропаґанду, що кожний німець обовязаний боротися далі, без огляду на те, чим закінчиться ця боротьба. Ця пропаґанда покликається щедро на німецького фільософа Фіхте та на Гітлера. Програму переплітається воєнною музикою. Називаються ці програми „Закликом до зброї" та „закликом до фанатичної волі німецьких вояків".

СОТКИ ОСУДЖЕНИХ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ. — Міністерство судівництва подало, що від визволення Парижа 15. березня французькі суди засудили на смерть 679 коляборціоністів.

НЕМА СПОКОЮ І НА ЦМИНТАРІ!—Модерна війна не знає ні церкви, синагоги, чи мошеї, ні цминтарів. Усюди іде боротьба. Отся картина знята з жидівського цминтаря в Німеччині, де за гробами ховаються американські вояки, що наступають на німців.

НІМЦІ ВТІКАЮТЬ ЗА РЕН

ПАРИЖ. — Ще пятнишний комунікат аліянтської команди дав до зрозуміння, що німецькі армії в кітловині Зари переможені та що вони, не маючи вже на заході належної захорони, бо американці розбили в бребезґи їх оборони, відступають у поспіху поза Рен.

У суботу аліянтський комунікат подав, що Кобленц, велике німецьке місто при сливі ріки Мозелі з Реном, упало в американські руки та що Петенова й Сема армія ловлять німців у пастку в Зарщині.

Недільний комунікат подає, що Третя й Сема Армія вдерлися глибоко в Зарщину, стараючися знищити 80,000 німецьких вояків, що попали там у западню. У цім своїм поході американські війська захопили або очистили за саму неділю 46 міст і сіл. З тих міст найважніше місто Мерціґ, що вважається бастіоном у Лінії Зиґфрида; його заняла Третя Армія.

АМЕРИКАНЦІ ПОШИРЯЮТЬ РЕМАҐЕНСЬКИЙ ПРИЧАЛ.

Перша Американська Армія поширила свій причал за Ремаґеном, займаючи Долендорф та летнище на полудне від Відґаґена. Вона теж перейшла ріку Від коло Нідерґовена та заняла горб 329. на схід від Генінґена.

Міст на Рені коло Ремаґена завалився в суботу, коло 3. години сполудня. Він був значно направлений американськими інжинірами й катасрофа прийшла несподівано, підчас коли на мості працювали різні відділи американських військ. Кілько з них загинули в катастрофі, буде відомо аж, як ці різні галузи армії обчислять свої втрати.

Обвалення мосту не буде мати вже тепер великого значіння для причалу за мостом, бо цей уже добре закріплений, а американські війська перекинули почерез ріку понтонові мости в інших місцях. Інженірські відділи почали заходи направити розваленний міст.

РОЗСТРІЛЮЮТЬ ОФІЦИРІВ ЗА НЕДБАЛЬСТВО КОЛО МОСТУ.

Німецьке радіо подало, що за те, що американські війська захопили ремаґенський міст на Рені, німецька команда засудила на смерть чотирох офіцирів, закидуючи їм недбальство й боязливість. Присуд, мовляв, виконано негайно. Між засудженими офіцирами є три майори й один надпоручник.

Зараз потім звідомленню німецьке радіо подало ще додаткове звідомлення, що за цю саму подію засуджено на смерть ще одного офіцира, а саме капітана Бартке, та цей одначе втік. За ним військова команда розвела погоню.

2,000 ЛІТАКІВ БЄ ПО БЕРЛІНІ.

ЛОНДОН. — 1,300 американських важких бомбовиків та 700 боєвиків ударило в неділю по Берліні, скидаючи на нього 670,500 запальних і вибухових бомб. Була це найбільша сила літаків, яка колинебудь досі вилетіла на одно місто. Атака відбулася днем.

Уночі передтим Берлін атакували британські бомбовики. Була це 26-та ніч за рядом таких атак.

КОЛЬБЕРҐ НА БАЛТИКУ У РУКАХ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ.

ЛОНДОН. — Совєтські війська заняли у неділю Кольберґ, важний порт на Балтику, в Поморю. Цею перемогою, що її коштувала 13 днів боїв, Червона Армія очистила з ворога своє північне крило від Польського Коритаря аж по Штетінський залив.

На Словаччині совєтські війська заняли Остру Луку, Сасов Подґрадє, Горнє Опатовце, Ґлін на Ґрон та Виґне. За німецькими донесеннями, ці наступи видно являються частиною російського наступу на Відень.

Совєтське донесення каже, що американський уряд доставляє тепер совєтським військам одну зо своїх останніх-тайних зброй; що це за зброя, донесення не каже, але запевняє, що вона буде мати величезне значіння для дальшого ходу воєнних операцій. Донесення має видимо на цілі показати нацистам, що їх заходи вбити клин між Росію й Америку не мають успіху.

ВЕЛИКІ АТАКИ АМЕРИКАНСЬКИХ БОМБОВИКІВ ПО КОБЕ І НАҐОЇ.

ҐВАМ. — Суботнішє донесення американської команди подавало, що великі американські бомбовики доконали вже четвертого рейду за тиждень на Кобе, пяте щодо величини місто Японії. Скинено на нього 2,500 тон запальних бомб.

На другий день американські бомбовики вдарили по Наґої, третьому щодо величини місті Японії. Скинули на нього 2,000 тон запальних бомб. Це був другий пожарний рейд на то місто. Доконали його літаки з островів Маріянів.

Ленуни ствердили, що від попереднього рейду на Кобе пожар лютувала 7 годин.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число в суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Голос остороги на часі

Гаролд Ікес, секретар нутрішніх справ у кабінеті президента Рузвелта, звернув американському громадянству увагу на поважну небезпеку для його основних свобід, що виринає тепер зо самого його нутра. Хорий у Вашинґтоні, він говорив телефоном з Вашинґтону промову на річний бенкет Американської Партії Праці в Ню Йорку, і в цій промові піддав він думки „для розгляду поступових сил Америки". Навіть якби ми не мали тут до діла з людиною, відомою зо своєї „пристрасної боротьби за права людини й справді демократичний спосіб життя",—як його представляли перед промовою, то й тоді ці думки заслугували би на увагу всякої думаючої людини, бо відносяться вони тих життєвих справ, які ми в Америці звикли вважати основними.

Не відносилася промова Ікеса до війни, а до мира, хоча Ікес згадував і про те, який повинен бути мировий договір, бо, як казав Ікес, суспільне забезпечення в Америці буде залежати від того, який мир буде підписаний. Отже для свого добра Америка не повинна дозволити, аби мир виробляли „сентиментальні блазни" на спілку з прихильниками політики сили. Аби мир міг удержатися, він мусить мати за собою силу. Хоча це не повинен бути „мягкий мир" він одночасно не повинен бути мстивим. Ікес не закривав небезпеки, яка грозить для такого мира збоку якраз Америки; мовляв, якраз Америка може найлекше напсувати підчас мирових переговорів, і він висловився за те, аби вона держала від мирових переговорів далеко всяких „пестіїв", що пестять і себе і інших.

Унутрі краю йде далі давна боротьба за поступовий розвій, „за краще життя". Одначе сили реакції стараються цей розвій задержати. Що правда, при останніх виборах вони потерпіли поразку, але вони далі змовляються за повалення всякого суспільного законодавства.

Ікес говорив докладніше про те, що він розуміє під свободою. На його думку, тепер настав час, аби до свобід, ґарантованих конституцією, до свободи слова й віри, додати ще нові свободи, передовсім, як про це висказався Ікес, свободу для тих, на котрих наложив свою руку монополь. Тільки тоді, як люди будуть забезпечені щодо свого існування, можна буде справді говорити про справжню свободу й рівність. Звісно, не йде за те, яби кожний мав однакові приходи й однакове мешкання, але за те, аби кожний мав однакову нагоду добитися однакового приходу й мешкання. За останніх кільканацять літ Америка поробила поважні кроки внапрямі добуття такої цілі, одначе в Америці все ще далі існує велика маса різних упосліджень на основі раси, коліру, віри, які доконче треба усунути, якщо ми хочемо справді добитися справжньої рівности.

Румунія — пробний камінь Советів

Відомий французький журналіст Пертинакс пише, що в Вашинґтоні, а певно й в Лондоні, і по інших столицях, люди питають: Яку ціль має советський уряд у Румунії? Чи думає він вмішуватися в нутрішні справи Румунії тільки на те, аби захороняти військові комунікаційні лінії та добитися виконання умов перемиря з вересня? Чи може советський уряд має ще дальші цілі, а спеціяльно чи не хоче він довести в Румунії до встановлення там советської або напів-советської республики?

На основі фактів, зібраних у дипльоматичних, а не журналістичних, кругах Пертинакс так малює ситуацію, серед котрої впав уряд ґенерала Радеску. Цей ґенерал став премієром хіба на тій основі, що в 1941 році він був проти виповідження війни Росії. Інших кваліфікацій на премієрство він не мав. Показалися ці браки, коли йому прийшлося виконувати важке завдання, а передусім коли йому прийшлося вийти з важкого питання, чи й на стільки Румунія має кооперувати з Росією? Як показалася його нездарність, не треба було більше, як галасливих демонстрацій Національного Демократичного Фронту, аби його повалити. Як проти ґенерала заявився ще Вишинський, віцекомісар заграничних справ СССР., то доля ґенерала була вирішена.

Виринає питання: що собою представляє кабінет Петра Ґрози - Пертинакс характеризує його коротко: це, кажучи найменше, уряд-служака. Премієр Ґроза — з походження семигородець, багата людина, яка ціле життя поступала наліво. Його міністер заграничних справ Татареску це чистий опортуніст, який у 1927. році був вмішаний у протижидівські погроми. Інші члени кабінету — соціялісти й комуністи.

Всі вони разом до донедавна становили в краю дрібну меншину, без впливу. Нині вони стають силою, завдяки новому аґрарному законови. За цим законом, всі земельні маєтки понад 100 акрів мають бути відібрані власникам. Румунія переводила вже раз земельну реформу, в роках 1917-1927, але це був глум з реформи, не реформа. Тепер реформу переведеться вже зовсім щиро.

Вирине тепер питання: що зроблять зо землею, відобраною від великих земельних власників? Очевидно, ціллю реформи буде збільшити рільничу продукцію. Отже як це зробити. Чи дорогою задержання приватної селянської власности? Якщо так, то в який спосіб заставити селян продукувати краще? Якщо не прийметься цеї дороги, то чи мається приняти советську систему колхозів?

Румунія стоїть тепер перед важними суспільними перемінами. Що станеться щось важне, нема сумніву. Питання тільки, що саме?

Румунська Ліберальна й Національна Селянська партія видно хотіли би віддати землю на приватну власність селянам. Одначе в Румунії настрої йдуть видно на ліво. Вдержати середній курс дуже важко, бо в краю бушує сильна відраза до фашизму. Тому нема що дивуватися, що Вишинський сказав про старі помірковані партії, що вони не мають у краю великого впливу; їм пропоновано в уряді невеличкі місця, але вони їх відкинули, бо їх провідники мають занадто високі поняття про своє значіння.

З писання Пертинакса виходило би, що якщо советський союз хоче робити якийсь натиск у Румунії, то скорше за задержання ходу розвою суспільних відносин на ліво. Такий напрям советської політики виявився би назверх, якби так советський уряд наприклад попер на визначне становище князя Стірбея, людину великого політичного досвіду, котрий тепер удержує приятельські відносини зо советськими ґенералами. Одначе, і в такому випадку Пертинакс сумнівається, чи це здержало би надовго хід суспільних відносин у Румунії. Видно, на погляд дипльоматів, що інформували Пертинакса, Румунія йде до крайних суспільних реформ, і чи скорше, чи пізніше, в ній прийде до радикальної земельної реформи та індустріялізації.

Дещо інакше представляє справу інший журналіст, відомий зо своїх писань про европейську політику, Гайнц Айлав у „Ню Ріпоблик". Для нього теж головно питання щодо румунської політики таке саме, як у Пертинакса: Чи мішався советський уряд у недавну політичну крізу в Румунії всупереч обіцянці Молотова, даній 2. квітня 1944. року? І він теж признає, що журналістови важко дати на це питання відповідь по причині цензури на ґазетні вісти. Він находить відповідь на це питання в радіових звідомленнях з Москви й Букарешту та в вістях з „фабрик чуток" у Берні й Анкарі. З цих вісток він виробляє собі такий назагальний образ ситуації:

Він малює Румунію вчас упадку фашистівського режіму Антонеску в серпні 1944. року як країну, готову до суспільної революції. Одначе лівиця в тій Румунії, що мала би перевести революцію, була незорґанізована й незвичайно слаба. Чисто лівий уряд не міг би вдержати порядку в краю, і тому советський уряд піддержував уряди національної едности, наперед під ґенералом Санатеску, а потім під ґенералом Радеску.

Ці уряди одначе, представляючі февдальних реакціонерів, консервативних капіталістів і проти-фашистівських революціонерів, не могли вдержатися довго при владі, бо в Румунії старі суспільні противенства, здавна нерозвязані, загострювалися тепер ще більше. Під впливом того загострення зростала сила Національного Д е м о к р а т и чного Фронту, що обеднував усі ліві партії, в тому числі соціялістів і комуністів.

Серед таких умовин самий ґенерал Радеску чув, що довго не вдержиться. Він і заявив: „Я не думаю оставати на становищі, як край цього не бажає". Коли Національний Демократичний Фронт улаштував демонстрації проти уряду, він взивав нарід, аби не давали себе дурити людям, що хочуть ужити народа як знаряддя.

Одначе з тим ґенерал Радеску задерся зо советським урядом, коли він запротестував проти насильної рекрутації румунських громадян, головно німецької національности, на роботи до Советського Союзу. Цей протест Радеску підняв проти думки міністрів з Національного Демократичного Фронту, що добачували в такім протесті нагоду до створення лівого уряду. Можливо, що їх у тім попирав советський уряд. Проти ґенерала Радеску почали аґітацію його міністер Ґеорґію-Дей та комуністка Анна Павкер, і то після повороту з Москви. Одночасно повела таку акцію советська преса, головна „Правда", закидуючи ґенералови консерватизм, охорону останків фашистівського уряду Антонеску та здержування конечних реформ.

Коли Національний Демократичний Фронт улаштував у Букарешті 24. лютого масову демонстрацію проти уряду Радеску, цей вислав проти демонстрантів війська й жандармів, приказав їм ужити зброї. Аліянтська Контрольна Комісія, щоправда, здержала стрілянину, але Радеску дліляв оливи до огню, коли 26. лютого заявив, що комуністично-анархістична меншина завзялася втопити народ у кервавій громадянській війні та анархії. Того дня 9 його міністрів вислали телеграму до короля Михайла, жадаючи арешту й покарання виновників стрілянини. Коли так його власні міністри відпекалися його, Радеску зрезиґнував, дня 28. лютого, в кілька годин по приїзді до Букарешту советського віцекомісаря заграничних справ Вишинського.

„Упадок Радеску", каже Айляв, „був видимо вислідом і домашнього невдоволення й російського натиску. Хоча Москва видимо не вмішувалася безпосередно, вже те, що вона нахмурилася, вистарчало, аби положення ґенерала Радеску стало невиносне".

З того, що в кілька днів по упадку ґенерала на вулицях почалися заворушення банд про-фашистівських леґіоністів, стріляння на доми демократичних порвідників та навіть спроби антисемітських погромів, доказувало всім, що упадок Радеску не прийшов запізно.

Микола Чубатий.

Справа батьків та дітей

(З приводу листа молодої американки українського роду до „Свободи").

I.

В педагогіці, себто в науці про виховання дітей, в літературах цілого світу істнує проблема батьків та дітей. Що це за проблема, в чім лежить її істота? Проблема батьквів та дітей лежить в цім, що звичайно старше покоління не розуміє уподобань, бажань та стремлінь молодих, своїх дітей. І навпаки, діти не розуміють уподобань, бажань та прямувань своїх батьків. Звідси непорозуміння, а то й конфлікти. Основа непорозумінь ця, що світ постійно поступає, йде наперед. Нові часи приносять зі собою нові ідеали та нові способи життя. Це, що було кільканацять чи й кількадесять літ модне, практичне, розумне, нині стає перестарілим, немодним, а то й заскорузлим.

Правда не все так є, що все що нове та модне є найліпшим, бо може бути й навпаки; Одначе молодим так видається. І вони упираються, стоять при своїм. Одначе так само старше покоління переконане, що його погляди одиноко розумні, практичні та корисні, а життя, що вони пережили в молодих своїх літах, навіки повинно остати взором найкращого життя.

Проте виховання молодого покоління це найсвятіший обовязок родичів, тому вони стараються звичайно дати молоді все, що по їх думці буде найкраще та найкорисніше у їхнім життю. Підхід це зовсім слушний, бо виховання молодого покоління у всіх народів, а навіть в нерозумних істот, має якраз на ціли постійні вартости родини, племени чи нації передавати молодому поколінню. В той спосіб немов цеглу на мур накладає кожне покоління все нові вартости скарбниці національної культури. Інакше не булоб тяглости національної культури. А це противне природі, щоб зріктися своєї духовости, забути на минуле предків. Значиться, що не все, що молодь вважає за перестаріле, таким воно є. Молодь звичайно не в силі розібрати, що є тривале та постійно вартісне, а що переходове; нині модне а завтра забути.

Всеж таки оминути непорозуміння можуть тільки такі батьки та діти, де з одного боку у батьків є зрозуміння, що світ поступає вперед і не можна стояти на цім самім місці, на якім стояли наші батьки та діди, отже й в дітей є якась частина слушности, з другого боку, де у дітей є це зрозуміння, що батьки хотять для них всього, що найліпше та мають за собою якийсь життєвий досвід. Річ природна, найконечнішою умовиною до того, щоб якесь порозуміння між дітьми та батьками було можливе, є взаїмна любов та довіря поміж батьками та дітьми. Де довіря між старшим та молодшим немає, там неможливе ніяке виховання, ані порозуміння взагалі.

Американські українці та їхні діти.

Все досі сказане має пристосування у відношенні поміж батьками та дітьми по всьому світу, у всіх народів. Одначе відношення поміж родичами та дітьми з природи речи є більше природне у народу, що живе на власній землі. Там культурні та ц и в і л і з а ційні здобутки кожного наступного покоління в зовсім природний спосіб укладаються як одна верства на другій, збагачуючи раз-по-раз національну культуру в одному та тому самому напрямку. В той спосіб духові здобутки та досвід поколінь витворюють немов свою власну виховну систему, по якій приблизно відбувається виховання молодого покоління.

Інакше є з американцями українського роду. Для батьків, що виховані на культурі українського народу, у своєму українському середовищі, українська земля для них є рідною. Натомісць для дітей, що роджені вже в Америці, зовсім природно американська земля є для них рідною. І вони виховуються вже серед іншого середовища й сентименту.

Виховниками в життю кожної людини є в першу чергу дім, потім церква, школа, товариство, а вкінці ціле окружаюче її громадянство. І тут приходить немов духове нескоординування поміж батьками та дітьми українського роду. Перший елемент, дім, є ще український, церква так само. Але школа та ціле громадянство вже американські. Тому кожному стає ясним, що виховання молодого покоління по першій фазі свого дитинства в дома входить на зовсім нові шляхи, відмінні від духовости їх батьків. Тут не укладається, як у народів на власній землі, одна цивілізаційна верства, на попередній тільки твориться щось нове. Тому розходження поміж батьками та дітьми зовсім природно мусять тут бути більші, ніж у батьків та дітей народів на власній землі.

Ця сама трудність у вихованню молодого покоління істнує не тільки для заокеанських-американських чи канадійських українців, вона так само добре істнує серед американських чи канадійських італійців, поляків, німців, скандинавців, тощо. Трудність ця в тім, що старше покоління виховане на культурі своєї нації в старім краю, її цілко держиться. Культури европейських народів старі, а це впливає на їх тривалість у збірнот та одиниць, зовсім навіть підсвідомо.

Декому може видаватися, що простолюдин, що не має

Ю. КЛИМЕНКО. 7)

ПІД ШЕВЧЕНКОВОЮ КАЛИНОЮ

Часом спитаєш її: — Чи не причиняє вам ця горілка шкоди? аджеж жінкам шкодливо її пити так багато? — А щож мені зісталося більше в життю? Відняли щастя, розбили серце, отруїли все моє життя, не дали одружитись з любим Тарасом... Тепер усьому край, один кінець... Чим цілий вік так мучитись — ліпше відразу смерть, але щось мені довго не посилає цієї смерти, мабуть забув про мене. Один кінець... одна утіха... Чарка й горілка. Запиваю своє горе, заливаю свою тугу...

— І зарегочеться, або заплаче тай побіжить скільки видко, як справжня божевільна. Усі на селі знали її нещасну долю і ставились до неї з жалем, як до хорої людини. Панотець Олексій не дуже забороняв їй уживати горілку, але не пускав її на село поміж людей, щоб не наробила часом голосного бешкету.

— В один день, не знаю, з якого приводу, вона відцуралась його хати і перебувала деякий час на селі, у старої Параски, аж поки батюшка Олексій не поставив для неї особистого будинку, котрий стояв на тому місці, де тепер стоїть стара лікарня. В цьому будинку вона й доживала останні роки свого неспокійного нещасного життя. Батюшка доставляв їй харчі і все, що для неї було потрібне. Тараса вона бачила в останній раз, як він приїздив до нас після свого заслання. Тоді в неї й служила моя Оксана, і вона була свідком їх останнього побачення. Каже, що перш пізнала його по обличчю, але як він забалакав до неї, то з нею зробився великий припадок чорної немічі: вона щось голосно, несамовито закричала і впала в безпамятстві. А потім, як опамяталась, то плакали обоє, як малі діти і довго-довго розмовляли про свої життеві незгоди, споминали про колишнє і жалкували про безнадійне сучасне. На Тарасове запитання, як вона провадила без нього своє життя, вона відповіла жалібним віршем з його Кобзаря:

„Ой, одна я, одна, як билиночка в полі..."

— Померла вона років тридцять тому, як не більш, і поховано її коло батька на старому кладовищі, недалечко від Тарасового діда Івана. От, коли памятаєте, там, на цвинтарі є такий невеличкий памятник з білого каміння і надписом: „Тут спочиває дід малоросійського поета Тараса Шевченка Іван, помер 1844 року". Коло цього самого памятника є невеличка могила, в якій спочиває мирним сном бувша наречена Тараса, бідолашна Тодося. На цій могилі стояв колись деревяний хрест, та той повалився за давністю літ — і нікому тепер поставити хоч невеликого памятника... Царство їй небесне, — так і померла Тодося, так і загинула в самоті та злиднях... Цілий вік свій бідолашний вона дівовала, неначе все їй здавалося, що прийде милий її серцю, незабутній Тарас, і візьме її з собою. Але він її не взяв, бо його самого скоро після першого заслання взяли знову, закували в кайдани тай повезли до Петербургу. Там він і помер — значно раніш своєї Тодосі, як раз тоді, коли мали скасувати панщину...

Грицько скінчив своє оповідання. Захоплення слухачів було надзвичайне. На очах декотрих бабусь помітні були сльози. Оксана його справді плакала. Невідомо тільки, кого їй гірш було жалко з цих обох обездолених, тепер вже покійних людей. Марійка й Ксеня зовсім перестали звертати увагу на хлопців, котрі силкувались їх зацікавити своєю балачкою, і тільки дивились ввічі старому розповідачу. Тиша стояла другом невимовна, тільки соловейки ще іноді перекликались. Пахощі від весняних квітів густо наповняли повітря, і було так легко дихати... І було чогось так сумно, неначе камінням придавило серце, нікому не хотілось розмовляти про щонибудь інше. Тільки почувалась пильна потреба якнайліпше воскресити в своїй памяти духовий образ українського ґенія, злитись з його духовою істотою, з його безкрайнім поетичним світоглядом і пережити на собі всі його страждання, всі муки самотньої, невтихомиреної, великої душі. У кожного почувалась потреба слухати про нього, тільки про нього. Вплив випитої за столом горілки змінився серіозним настроєм, гідним для приймання і переживання найкращих людських почувань. Тому то ніхто з присутніх не збирався йти до дому, хоч була вже одинацята година, а всі поважно, серіозно нахилились по над столом і готові були слухати всю ніч до зорі оповідання й спогади, які торкались памяті незабутнього, улюбленого Тараса.

Підвівся Петро, Тарасів племінник, і з великим почуттям продеклямував вірша з Кобзаря:

Тяжко важко в світі жити
сироті без роду...

Зміст цього вірша та гарне виразне деклямування його було якраз відповідаючим серіозному настрою слухачів, вони знову попрохали Грицька розказати про Тарасові похорони, котрих він був свідком.

(Дальше буде).

БЕЙЗЛ О'КОННОР.

Радо віддавав у життю третину свого часу на добродійну працю.

Принявши на себе обовязки голови Американського Червоного Хреста, Бейзл О'Коннор насамперед заявив, що Червоний Хрест має поставити своїм завданням в 1945 році зібрати $200,000,000 на свій Воєнний Фонд упродовж березня.

Місце голови Червоного Хреста було запропоноване О'Коннорові президентом Рузвелтом, колишнім спільником в адвокатській практиці та довголітним приятелем. Свої організаційні здібности проявив О'Коннор ще в боротьбі з дитячим паралїжом. Як голова Національного Фонду для боротьби з дитячим паралїжом та „Джерджія Ворм Спрингс Савндейшен", він спричинився до врятовання соток людей від смерти та каліцтва внаслідок тої страшної хороби. і працював також на інших ділянках громадсько-добродійної праці.

О'Коннор народився в місті Тантон, Масачусетс, 53 роки тому. З дитинства захоплювався музикою. Скінчив каледж Дартмут, заробляючи собі на життя як скрипак місцевої орхестри. Звідти вступив до Гарвардського університету студіювати право. По скінченні університету почав адвокатську практику в Ню Йорку. Пізніше переїхав до Бостону, але в 1919 році повернувся до Ню Йорку та відкрив свою власну адвокатську фірму. В 1925 році увійшов у спілку з Ф. Д. Рузвелтом, а коли Рузвелт став президентом у 1933 році, пирступив до іншої правничої фірми як старший партнер.

Не зважаючи на свої професійні заняття та вище згадані громадсько-добродійні, працював О'Коннор ще й в інших ділянках. Він був — і є по нині — діяльним членом Американського Союзу Правників. Будучи одним з предсідників Національної Конференції Християн та Жидів, заступаючи католиків, брав участь в кампанії збірки фондів для цеї організації минулої осени. Підчас тої кампанії в одній зі своїх промов заявив, що минула війна потягла за собою ненависть і ворожнечу, яка спричинила поважну шкоду чашому політичному, економічному та соціяльному життю" та висловив побоювання, що сучасна війна може залишити по собі в цьому відношенню ще більше шкоди. Він заявив, що співробітники Конференції певні, що тільки спільною, активною, громадською працею можна уникнути тяжких наслідків.

О'Коннор залишив свою адвокатську практику, принявши го Червоного Хреста. Разом з го Червоного Хреста. аРзом з тим відмовився від платні в сумі $12,000, яка належиться голові цеї організації. Він казав: Упродовж двацять літ я радо віддавав третину мого часу на добродійну працю... За цю працю я ніколи не чекав, і не діставав, ніякої заплати. Само собою зрозуміло, що я відмовляюся від платні і як голова Американського Червоного Хреста".

Загальна Рада — ФЛІС

освіти та необучений про культуру свого народу, лекше її позбувається ніж освічений інтелігент. А воно є якраз навпаки. Звичаї батьків, спосіб життя родинного, обрядовість з нагоди свят, уродин, весілля чи смерти, в їх душах немов віками утривалені. Все це становить тверді основи національної культури, якої одиниця морально здорова нерадо та нелегко позбувається. Ця тривалість у привязанню до національної культури з морального боку є високо вартісним елементом для кожного громадянства, бо воно робить з тої людини правдивого чоловіка, істоту удуховлену, а не живу істоту, для якої краще заспокоєння черева на новій землі є уже всім.

Така удуховлена одиниця є теж цінним набутком для нового краю, для Америки чи Канади. бо такий еміґрант привязаний до вищих нематеріяльних вартостей у свому життю, так само ідеалістично буде підходити до своєї нової вітчини Америки чи Канади. Ось в цім причина, чому то попередний губернатор Канади, лорд Твідсмюр, сказав до українців: Як не будете добрими українцями, то не будете теж добрими канадійцями.

Людина, що з легким серцем вже в першому поколінню міняє своє привязання до української землі за матеріяльні вигоди нового краю, така людина легко й проміняє Америку за ще кращі вигоди, колиб її в житті притрафилися. Це мусить зрозуміти американська молодь українського роду, коли хоче зрозуміти своїх батьків та знати, де джерело їх привязання до старого краю, їх заінтересування старим краєм.

Але так само старше покоління мусить зрозуміти, що їхні діти, уроджені вже на американській землі, цю землю не тільки розумом, але теж серцем слушно вважають за свою рідну. Вони вийшовши з дому стрічаються з новим окруженням, присвоюють собі спосіб життя та духовість нової країни. Вони хотять і мусять жити новим життям, якщо хотять добре почуватися та успішно ставати до змагань у життєвій карієрі на американській землі.

Америка батьківщиною для всіх.

Щасливою обставиною є ще тільки це, що Америка сама є новою нацією, що твориться на колись кольоніяльних та культурно нічиїх територіях. Американська нація радо приймає корисні для себе елементи чужих культур різних европейських і позаевропейських націй та перетоплює їх в однакове, здорове, динамічне. Американська культура сама в собі нова, і в ній є теж місце для елементів української культури.

Це слід знати дітям та не легковажити того, що батькам є дороге та до чого вони привязані, бо серед елементів культури їх батьків можуть найтися теж такі елементи, що придадуться новій американській культурі.

Провал поміж родичами та дітьми американських українців викопують нерідко таки самі родичі, представляючи рідний край в якнайгіршому світлі. Коли батько розповідає на приклад, дітям, що він спав в старім краю в стайні серед коней, коли описує хати в Україні як якісь шатра півдикунів, криті соломою з діравими стінами, то очевидно, що дитина не може набрати пошани ні до краю батьків, ні до них самих. Вона немов встидається, що походить з якогось півдикого племени, хоч відомо, що не всі люди в Україні сплять в стайні, ні не всі хати є з обдертими стінами та діравою соломяною кришею, бож є теж в Україні і хати з мурованими стінами та з купальнею. Результатом того є це, що мені далося чути від одного молодого американського українця. На питання, чи він хотів би побачити Европу, відповів: Так хотів би, але не цей край, звідки походить мій батько.

(Докінчення буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

На Допомоговий Комітет І Червоний Хрест.

Уже довший час не було чутки про нашу громаду. І дехто думав би, що в нас народне життя цілком завмерло. А прецінь бувало колись наша невеличка громада була на шестому місці між усіми українськими громадами в Америці, коли іде про жертвенність на народні потреби і допомогу нашим рідним у старому краю. Причин, що так тепер не є, можна знайти много. Та вираховувати їх, до нічого не доведе. Важніше є те, щоб старатись відносини поправити, і то принаймні між тими, що є членами У. Н. Союзу, а в першу чергу в тому відділі, про який пишу. Нам усім треба таки тепер більше заінтересуватись загально-народніми справами, а принаймні тою, що закликає нас ратувати нещасні українські жертви, що потерпіли через ту війну. Вже всі знаємо, що маємо наш Американсько-Український Допомоговий Комітет у Філядельфії, що взиває нас ставати членами і складати жертви. Ось ті справи розважувано на мітінгу Тов. Запорозька Січ від. 385 У. Н. Союзу, що був скликаний для вибору конвенційного делегата. Зійшлося більше число членів і була нагода обговорити справи обширніше, так, щоб з того вийшло якесь добро. Гром. Федорців підніс, що треба стати нашому відділови членом А. У. Д. Комітету в Філядельфії, а гром. Шабатура пояснив, нащо нам треба складати жертви. Слова не пішли намарне, бо збрано $27, які вислано до Комітету в Філядельфії. Ще подам, що за старанням Сестрицтва Пречистої Діви Марії, що є при українській католицькій церкві, а якої члениці є майже всі в У. Н. Союзі, підготовлено Свято Прапора (Сервис Флеґ). Посвячення відбулось в неділю 4. березня б. р. Доконав його наш молодий парох, о. Богдан Олесь, що виголосив з тої нагоди дуже зворушаючу проповідь. З збірки прийшло $78.50, яку то суму Сестрицтво призначило на Американський Червоний Хрест.

У відділі жертвували наступні: В. Сопотюк, спомагаючий член $5; Ф. Ірха $2; по $1: П. Угринчук, Й. Греськів, О. Козак, зак, І. Козак, П. Федорців, Н. Бойко, Н. Гусак, М. Канюк, Н. Гунчак, О. Шабатура, А. Сокіл, К. Кузів, Ф. Пікуля, П. Бутрин, Н. Кучинський, І. Сохорович, М. Заболіс, І. Павчак, С. Романюк, Н. Манзин.

Олекса Козак,
секр. 385 від. У. Н. С.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували: Йосиф Крупка переслав $50 як постійну місячну жертву від Товариства Поміч Українським Справам в Гемтремк, Міш.; Анна Біловус з Вен Дайк, Міш., переслала свою постійну місячну жертву в сумі $5.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це аміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання газети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

Медичні пакунки для полонених.

Червоний Хрест посилає для полонених спеціяльні медичні пакунки. Пакунок розраховано на сто осіб на один місяць.

Матеріял до читання.

Щоб задовольнити потребу в матеріялі до читання на шпитальних цароплавах, Американський Червоний Хрест вислав до 1. липня 1943 року 2,832,826 книжок і журналів.

Рухомі Клюби Червоного Хреста.

Американський Червоний Хрест має 200 рухомих клюбів в русі. З них 39 є кіно-клюби, які висвітлюють фільми, подають музику нашим борцям недалеко фронту.

Курси першої помочі для дітей.

Повітова поліція влаштувала курси першої помочі для учнів восьмої кляси сільських шкіл в повіті Мілвокі, в Стейті Висконсин. Всі 53 старшини моторової патролі при офісі шерифа є інструкторами першої помочі при Червонім Хресті.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ ВЖЕ РОЗКУПИЛИ „ЮВИЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ У. Н. СОЮЗУ"?

Появилася друга частина правдивого життя американських українців. І то завдяки нашому Батькови-Союзови.

Першою такою книгою, як усі знаємо, є „Пропамятна Книга У. Н. Союзу". А другою, що так давно появилась, є „Ювилейний Альманах", виданий у память 50-літньої праці цеї організації на народній ниві.

Як я дістав той Альманах і прочитав, то зараз подумав собі: Десь певно вже його розхопили наші люди, щоби мати у своїй хаті документ своїх власних трудів і своїх жертв. Але зачуваю, що так не є. Ось і тому подаю той голос, щоб звернути на цей Альманах увагу ще й таким способом. Не можу тут вичисляти усіх прізвищ тих, що помістили в цім Альмнаху свої статті. Ні теж того, що в тих статтях є, бо прийшлося би писати про дуже багато подій, що ми їх перебули, як і про багато мрій і плянів, що ми їх ще не здійснили. Я тільки скажу, що без того Альманаху не може обійтися той, що хоче знати американсько-українське життя.

При тій нагоді ще скажу слово й про книжки, що є в „Свободі" про Україну, а видані в англійській мові. Мені самому ті книжки є у великій пригоді, коли приходиться вияснити американцям українські справи. Просто даю їм ту чи другу книжку і кажу: Прочитайте! Але недавно трапилась мені цікава пригода. Ось ті книжки, що їх мав у себе, дав я до причитання одному гіндусови на імя Ракачапал. А він прочитавши їх каже до мене: Але у вас нема ще одної дуже важної книжки. І розповідає, як то один його приятель дав йому книжку Вилйема Чемберлина про Україну. Він дуже хвалив цю книжку і казав, що якщо тільки більше таких книжок появиться про Україну, то світ скоро визнається, в яких то медвежих лабетах ота Україна опинилася. І ось так, заки я сам — українець — ту книжку читав, той гіндус уже прочитав і ще мені її зміст переказав!

Як бачимо, то добра книжка про Україну — це велика зброя. Боронім отже хоч такою зброєю славу, честь і волю України.

Василь Авраменко.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ПОВІДОМЛЕННЯ

Отсим повідомляємо урядників відділів У. Н. Союзу, що орґанізатор А. Маланчук працює тепер над орґанізування нових членів в окрузі міста ню Йорку і його адреса є така:

A. MALANCHUK
c/o Mid-Park Hotel
14 Irving Place, cor. 15th St. New York 3, N. Y.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

Останний учасник похорону Шевченка

Кілька літ тому я мав виклад про Шевченка в однім із краківських наукових товариств. В тиждень по викладі доручено мені лист, писаний польською мовою, почерком різким, виразним, енергійним. Невідомий мені чоловік, висловлював жаль, що не знав про мій виклад, бо і при своїх девятьох хрестиках, був би прийшов, що послухати про Шевченка. Він знав нашого великого поета і був на його похоронах у Петербурзі... Підпис: Станіслав Прондзиньскі, Проднік.

Коли ми незабаром після цього листа влаштовували Шевченкове свято в Кракові, то голова тамошньої „Просвіти" в товаристві ще одного члена виділу поїхав на Пронднік і запросив п. Прондзиньского на свято.

Воно відбувалося в театрі „Багателя" в 12-тій годині вполудне. Точно в тій годині заїхав перед „Багателю" легким візком наш гість. Середнього росту, худощавий, інтелігентний старий пан з гарним, лагідним обличчям. Ішов бадьорим кроком і ніхто не сказав би, що він двигач на своїх плечах десять хрестиків. Члени виділу вийшли йому назустріч і впровадили його до льожі. Ціла саля повернулася, в той бік, бо всякому цікаво було побачити чоловіка, що брав участь у Шевченкових похоронах. Він також розглядався цікаво по заповеній по береги салі.

—Дивіться, дивіть! — відізвався до мене. — Тут буде яких 400 осіб, коли не більше, а на похоронах... — і зідхнув.

— А на похоронах? — підхопив я.

— З похоронами Шевченка то було так: Виходжу я з університету і стрічаю мого професора Костомарова. „Підете зі мною на похорон Шевченка?" — питається. „Піду" — відповів я і пішли ми, чи, там поїхали. Коли промовляв пан Куліш, а промовляв він як звичайно, гарно, палко, зворушливо, я мимохіть почислив приявних. Було нас душ сорок. Сорок, а з них я мабуть останній залишився в живих; останній що бачив, як пан Куліш, кінчаючи промову дістав із нагрудної кишені червону китайку і прикрив нею поета... Останній!"

Почався концерт. Наш гість прислухувався до кожної пісні дуже уважно а в перервах проказував слова. вірно й без похибок.

— Так добре памятаєте Шевченкові твори? — спитав я.

— Шеб то ні! — відповів вдоволено. — Знав я їх чимало, а коли сидів у „кріпості", коли настали осінні вечорі, такі довгі, як шляхи на Сибір, то ми їх скорочували собі тюремними концертами. Я деклямував твори Шевченка. Таких деклямацій, мій пане, не забувається до смерти.

Зідхнув, а тоді: І не тільки Шевченкові думки, я тямлю також усі куплеєти із „Наталки Полтавки". То знов тоді як нам не дозволяли грати пес польських, а московських ми грати не хотіли, то виставляли українські. Я був за „Наталку Полтавку". Правда, як смішно?

Дійсно не смішно, а дивно було погадати, що той станий пан був колись молодою Наталкою і чарував театр своїм співом і грою.

По концерті я хотів покликати авто і відвезти доро-

Зідхнув, а тоді: І не тільки гого гостя на Пронднік. Але він сказав, що піде до своєї сестри на обід. Я відпровадив його на кінець Кармеліцької вулиці. Нелегко було дотримувати йому кроку. Це я йому і сказав. А він: „О, куди, куди! Не так ходилося перше. Але знаєте, цей десятий хрестик..." і махнув рукою.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МИНУВ РІК, А ЯК З ПРАЦЕЮ КОНҐРЕСОВИХ ДЕЛЕҐАТІВ ТА ДЕЛЕҐАТОК?

В січні цього року минув рік, як відбувся у Філядельфії Український Конґрес, на який наші громади та товариства повисилали делеґаток та делеґатів, своїх найкращих представників. Ось ті делеґати та делеґатки радили і ухвалювали резолюції, давали вказівки. І всі одноголосно ствердили, що не буде праці, якщо не буде грошей, без яких годі вести інформативно-українську роботу на більші розміри. І всі заявилися за те, щоб такі гроші Українському Конґресовому Комітетови громадянство дало, а делеґати будуть тими, що будуть у тому ділі помагати.

По році можемо отверто сказати, що грошева збірка не дописала. А як так, то як можемо критикувати екзекутиву чи Ширший Конґресовий Комітет за те, що не поширив праці? Як можна за тих пару тисяч долярів і Квартальник видавати і ще може канцелярію втримувати, делеґації висилати і т. п.

Дехто каже, що я не одержав ніяких „інструкцій" від головної управи, чи чого там. Яких тут треба інструкцій? Чи в нашій пресі не писали вже стільки разів, що треба фондів, бо ми маємо тільки такі фонди на нашу політично-інформативну працю, які зложить наша суспільність. Або чи треба аж сто разів пригадувати, що треба влаштовувати віча? Чи наші передові люди по громадах, не знають, як це робиться, та чому таких віч треба? А панове делеґати, що були на Конґресі є тими передовими людьми до таких справ, бож їх громади вибирали, щоб рішати на Конґресі про найважніші народні справи. На мою думку кожний делеґат повинен почуватись до обовязку принаймні зібрати стільки на працю У. К. Комітету, що коштувала його дорога на Конґрес в Філядельфії, де він був делеґатом. Нам доконче треба оживити наші громади, бо треба буде повести якнайширшу кампанію за допомогу українським жертвам війни, що опинились у страшному нещастю. Чи та траґедія не повинна вже сама собою бути тим, що повинна би промовити до серця делеґатів, що досі нічого або дуже мало зробили, щоби підняти по громадах народнього духа та піднести жертвенність громадянства на народну працю, на ратування рідних братів і сестер у нещастю і неволі.

Йосиф Крупка,
Гемтремк, Міш.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Не будемо поміщувати дописів, що друковані в інших ґазетах! — Ще раз звертаємо увагу дописувачам, щоб не надсилали нам дописів, які містять теж і в інших українських ґазетах, чи думають їх там містити. Нема потреби той самий допис два чи три рази друкувати, та ще з тими самими іменами і жертвами. Це непотрібна витрата місця в ґазеті й часу збоку дописувача. Треба вибрати собі часопис, який кому любий, і тамтуди слати. А як уже в одній ґазеті є довгий допис, то в іншій вистарчає, коли є коротка згадка, а не повторювання допису. Інша справа, коли іде про якісь загально-народні справи і того роду поклики чи звіти. Тут уже може бути навіть потрібним, щоб таке було у всіх ґазетах. Але так не є з дописами з життя в поодиноких громадах.

К. Ф. — Ми ще Вам згадали коротко за подяки, але чи не думаете, що ми повинні таки залишити оті наші постійні „подзенкування". Таж тепер люди життя віддають, ноги чи руки тратять, а ми ще хочемо складати собі взаїмні подяки за ту дрібку роботи, що її присвячуємо для тих, що свою грудь наставляють. Уже досить тих подяк, що їх складають раз-у-раз священики по церквах! Чи коли дякуємо при збірках на гостинах чи вічах. До ґазети нема вже потреби з тим іти, хіба, що хтось дав дуже велику жертву чи доконав якогось великого діла.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТАРЗАН, ч. 1143. Хитрість.

Не могучи дігнати риб, Тарзан взявся на хитрість.

Він положився спокійно на воді та блиснув ножем до сонця.

Блеск ножа заманив до себе рибу.

Скорим рухом Тарзан ударив рибу.